

Paper Code

BV-401

अनुक्रमांक:
निरीक्षकस्य हस्ताक्षरम्

पतञ्जलिविश्वविद्यालयः

परीक्षा - मईमासः - 2019

शास्त्री/बी. ए. व्याकरणम् (सत्रम् : चतुर्थम्)

प्रथमपत्रम् - संस्कृतव्याकरण (क)

समयः - होरात्रयम्

अधिकतमाङ्कः - 70

अवधेयम् : इदं प्रश्नपत्रम् सप्ततेः (70) अङ्कानां विद्यते। प्रत्येक खण्डे प्रदत्तानां निर्देशानामनुसरणपुरस्सरमेव प्रश्नानां समाधानं कर्तव्यम्। अङ्कविभाजनं प्रत्येकं खण्डस्य प्रश्नस्य च पुरतः द्रष्टुं शक्यते।

प्रश्नः1- केषाञ्चित् त्रयाणां सूत्राणां काशिकारीत्या व्याख्यानं करणीयम्। (3X5=15)

- (क) विध्यत्यधनुषा। (ख) सास्मिन् पौर्णमासीति सञ्ज्ञायाम्।
(ग) सर्वत्र लोहितादिकतन्तेभ्यः (घ) सायंचिरम्।
(ङ) कर्माध्ययने वृत्तम्।

प्रश्नः2- केषाञ्चित् पञ्चानां सूत्राणां पदकृत्यानि लेखनीयानि। (2X5=10)

- (क) अन उपधालोपिनोऽन्यतरस्याम्। (ख) नक्षत्रेण युक्तः कालः।
(ग) व्यञ्जनैरुपसिक्ते। (घ) तद्वानासामुपधानो मन्त्र इतीष्टकासु लुक् च मतोः।
(ङ) इतो मनुष्यजातेः। (च) मयङ् वैतयोर्भाषायामभक्ष्याच्छादनयोः।
(छ) अवृद्धाभ्यो नदीमानुषीभ्यस्तन्नामिकाभ्यः।

प्रश्नः3- केषाञ्चित् पञ्चानां वार्तिकानां संक्षेपतोऽर्थोदाहरणं ज्ञापनीयम्। (2X5=10)

- (क) वसुशब्दादपि यद् वक्तव्यः। (ख) वनो न ह्यः
(ग) भावप्रत्ययान्तादिमब् वक्तव्यः। (घ) अवोऽधसोर्लोपश्च।
(ङ) पृच्छतौ सुस्नातादिभ्यः। (च) कमलादिभ्यः खडच् प्रत्ययो भवति।
(छ) त्यदादीनां वा फिञ् वक्तव्यः।

प्रश्नः4- कारिकाद्वयं व्याख्यातव्यम्। (2X5=10)

- (क) षट्सञ्ज्ञानामन्ते लुप्ते टाबुत्पत्तिः कस्माद्वा स्यात्।
प्रत्याहाराच्चापा सिद्धं दोषस्त्वित्त्वे तस्मान्नोभौ॥
(ख) कौमारापूर्ववचने कुमार्या अण् विधीयते।
अपूर्वत्वं यदा तस्याः कुमार्या भवतीति वा॥
(ग) आकृतिग्रहणा जातिर्लिङ्गानां न च सर्वभाक्।
सकृदाख्यातनिर्वाह्या गोत्रं च चरणैः सह॥

प्रश्नः5- शब्दद्वयस्य सिद्धिप्रकियां दर्शयन्तु। (2X5=10)

- (क) गार्गीयाः (ख) कृत्रिमम् (ग) कैदार्यम् (घ) सभ्यः।

प्रश्नः6- कासाञ्चित् तिसृणां शङ्कानां समाधानं कर्तव्यम्। (3X5=15)

- (क) 'कलाप्यश्वत्थः' इति सूत्रे कलाप्यादयश्शब्दाः कथं कालवाचिनः ?
(ख) 'वामदेवाङ् इयङ्ङ्यौ' इत्यत्र प्रत्ययङित्करणस्य किं प्रयोजनम् ?
(ग) अनुपसर्जनादिति ह्याचार्येण कुत उच्यते, न हि तत्रोपसर्जनात् प्रत्ययप्रसङ्गः ?
(घ) 'द्विर्गोलुगनपत्ये' इत्यत्र द्विगुनिमित्तविज्ञानस्य किं प्रयोजनम् ?
(ङ) 'श्राणामासौदनाद् टिठन्' इति सूत्रे ठजेव कस्मान्नोक्तः ?

-----X-----